

CONCEPT-Verslag Informatiebijeenkomst Stichting Pensioenfonds Thales Nederland 21 juni 2018

Aanwezig: *Bestuursleden*
De heer D.J.H. de Bruijn
De heer G.J. Mulders
De heer S.C.A. Tijhuis
De heer E.R. Stolp
Overige
De heer S.G.B. Heemskerk (Bureau Pensioenzaken)
Mevrouw M.A.A. Timmers (Bureau Pensioenzaken)
De heer M. Harperink (Bureau Pensioenzaken)

M.k.a.: De heer J.H.E. Soepenber
De heer P.M Dekker

En ca. 160 actieven en gepensioneerden

Agenda

1. Opening
2. Notulen van de Informatiebijeenkomst van 23 juni 2017
3. Hoe staat het pensioenfonds er voor?
4. Rente afdekkings beleid
5. Missie, Visie, Strategie en Integraal risico management
6. Pensioenpremie en indexatie 2018
7. Wijzigingen per 1 januari 2018
8. Meebesturen?
9. Verantwoordingsorgaan
10. Rondvraag
11. Sluiting

1. Opening

De heer De Bruijn opent de vergadering om 14 uur en heet de aanwezigen in de zaal en de online kijkers welkom. De agenda wordt doorgenomen. Er wordt een extra agendapunt toegevoegd, namelijk de presentatie van de nieuwe website.

Mevrouw Timmers start vervolgens met een presentatie van de nieuwe website. De nieuwe website heeft een nieuwe frisse look en is gemoderniseerd. Pensioen 123 is er beter in opgenomen en verder is er een opbouw toegepast gericht op de verschillende doelgroepen. Mevrouw Timmers geeft een korte impressie van de website. Daarna neemt de heer De Bruijn het woord over en gaat hij verder met de punten die op de agenda staan.

2. Notulen van de Informatiebijeenkomst van 23 juni 2017

De notulen van deze bijeenkomst worden zonder wijzigingen vastgesteld.

3. Hoe staat het pensioenfonds er voor?

De heer De Bruijn geeft een toelichting op de dekkingsgraad. Het vermogen bedraagt 1.381 mln. euro en de verplichtingen 1.226 mln. euro met een actuele dekkingsgraad (eind mei 2018) van 112,6% en een beleidsdekkingsgraad van 112,4% (het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden). De heer De Bruijn licht toe dat de dekkingsgraad zich onder het vereist eigen vermogen van 124% bevindt. Dat betekent dat er een herstelplan moet worden ingediend bij De Nederlandse Bank (DNB). Jaarlijks wordt dat plan ge-update en wordt er gekeken of er voldoende herstelkracht is in de komende 10 jaar. Dit plan is opgesteld in 2015; de conclusie is nog steeds dat er voldoende herstelcapaciteit is. Daarnaast is er de Haalbaarheidstoets. In deze toets wordt er 60 jaar vooruit gekeken. De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt is het pensioenresultaat; een maatstaf voor koopkrachtbehoud. De conclusie van de Haalbaarheidstoets is dat de uitkomsten van de toets binnen de gestelde grenzen vallen. Uitgaande van de dekkingsgraad (per 1-1-2017) bedraagt het pensioenresultaat gemiddeld ca. 100% en als het tegenzit ca. 70%. Uit de zaal komt de vraag of de 70% is berekend over een tijdpad van 60 jaar. De heer De Bruijn antwoordt dat er binnen de periode wordt gekeken, dus niet naar het eindpunt. Het betreft het slechtste punt ooit in die periode.

De heer De Bruijn bespreekt vervolgens de cijfers van 2017, te zien op sheet 11 van de presentatie. De Beleidsdekkingsgraad is 5,8% gestegen ten opzichte van vorig jaar. Op basis van de Beleidsdekkingsgraad eind december 2017 (111,4%) is er 0,14% geïndexeerd. Tussen de 110% en 124% mag er participieel worden geïndexeerd. Daardoor kon er een kleine indexatie worden toegekend. Het bestuur vond het belangrijk deze indexatie toe te kennen, het is een indicatie voor de positieve lijn die er is. De beleggingsmix wordt besproken (sheet 12). Het totaal rendement in 2017 komt uit op 3,58%. Het rendement over de afgelopen 10 jaar laat zien dat er een totaal rendement is gerealiseerd van 8,12% gemiddeld per jaar en zonder de afdekkingsinstrumenten 5,47%. Het crisisjaar 2008 met de negatieve rendementen is nu nog zichtbaar. Volgend jaar valt dat jaar uit het plaatje, maar het mag niet vergeten worden. Goede rendementen geven geen garantie voor de toekomst.

Hoeveel kost ons pensioenfonds?

Het vermogensbeheer kost 0,67% van het gemiddeld belegd vermogen. Het pensioenbeheer kost 363 per actieve deelnemer. Het kostenniveau is in lijn met vergelijkbare fondsen.

Wij zijn een gedispenseerd fonds van PME. In 2013 zijn we net als PME gestart met een dekkingsgraad van 104,2. De dekkingsgraad verschilt momenteel 11%. PME zit nog steeds onder de 104,2. Daar maken we als relatief klein pensioenfonds het verschil.

4. Rente afdekkingsbeleid

In 2017 is er een (Asset Liability Management) ALM studie uitgevoerd. Dat wordt iedere 3 jaar uitgevoerd en is een verplicht onderzoek. Aan de hand van deze studie is de beleggingsstrategie licht aangepast. Daarnaast is het rente-afdekkingsbeleid dynamisch gemaakt. De afgelopen jaren was de afdekking stabiel op 70%. Er is in 2017 een staffel geïntroduceerd met percentages tussen de 50% en 80% welke afhankelijk is van de marktrente en de beleidsdekkingsgraad. Het rente-afdekkingsbeleid is bedoeld voor balansmanagement en dient ter bescherming, het is geen doel op zich om rendement mee te behalen. In 2017 is de afdekking in 2 stappen verlaagd van 70% naar 60%. De rente is

ondertussen iets gestegen, door de afbouw van de rente-afdekking heeft het fonds iets meer rendement kunnen maken.

5. Missie, Visie, Strategie en Integraal Risico Management

In 2017 zijn er 2 grote projecten geweest:

1. Missie, Visie en Strategie en
2. Integraal Risicomanagement

Het bestuur vindt het belangrijk de Missie, Visie en Strategie af te stemmen met de stakeholders. Er is niet heel veel veranderd in de definitie die er al was. Communicatie en het integrale risicomanagement beleid worden benadrukt. Het Verantwoordingsorgaan is belangrijk voor het bestuur als klankbord (en kweekvijver voor het bestuur).

Er is een commissie ingesteld voor het Integraal Risicomanagement. Over dit beleid kan volgend jaar meer worden verteld.

Tot slot voldoet het Pensioenfonds en de externe dienstverleners per 25 mei 2018 aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Pensioenadministratie

Onze pensioenuitvoerder AONHewitt heeft haar onderdeel pensioenadministratie verkocht aan RiskCo. RiskCo is een automatiseringsbedrijf die zich in het verleden meer gericht heeft op controle van pensioenadministraties. Zij willen hun markt uitbreiden door zelf ook pensioenadministraties te gaan verzorgen.

Het bestuur heeft naar aanleiding van deze overname besloten om samen met een externe partij, WillisTowersWatson, een tender uit te zetten. Daarbij zijn een aantal partijen gevraagd inzicht te geven in de administratieve diensten die ze kunnen aanbieden. Dat proces loopt momenteel. Er zijn een aantal interessante aanbiedingen. Op korte termijn zal er een keuze worden gemaakt. Een eventuele overgang zal plaatsvinden per 1 januari 2019, indien er gekozen wordt voor een andere dienstverlener.

6. Pensioenpremie en Indexatie 2018

Wat merkt de deelnemer van het pensioenfonds?

De actieve deelnemer betaalt premie. In 2016 is er een premie vastgesteld voor 5 jaar van 28,5%. Daar is toch een wijziging in aangebracht vanwege de wijziging van de pensioenrichtleeftijd van 67 naar 68 jaar. De premie bedraagt nu 27,1% (60% betaalt de werkgever en 40% wordt door de werknemer betaald).

Het verschil tussen de kostendeekkende premie en de werkelijke premie wordt toegevoegd aan een Premie egalisatie reserve. Deze reserve bedraagt per eind 2017 het maximale bedrag van 5 mln. euro. Een overschot gaat naar de algemene middelen. Een eventueel tekort voor de pensioenopbouw wordt onttrokken uit de Premie egalisatie reserve. De reserve telt niet mee voor de berekening van de dekkingsgraad. De verwachting is dat er voor 2018 geen onttrekking nodig zal zijn uit deze reserve.

Indexatie, is zoals al eerder gemeld 0,14% en daarmee is een trendbreuk gerealiseerd.

7. Wijzigingen per 1 januari 2018

Per 1 januari 2018 is de pensioenrichtleeftijd gewijzigd van 67 naar 68 jaar. Echter iedereen kan nog steeds zelf kiezen voor een pensioeningangsdatum tussen 55 en 5 jaar na de AOW. Het opgebouwde pensioen is omgezet naar 68 jaar en is daardoor actuariael neutraal verhoogd met 6,3%. Een jaar eerder met pensioen gaan kost tussen de 6 en 7%. Kijk in de pensioenplanner voor de actuele situatie. Het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) is verstuurd in juni en daarin is de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar opgenomen.

8. Meebesturen?

De heer De Bruijn doet een oproep voor de mogelijkheden van meebesturen in het pensioenfonds (bestuur of verantwoordingsorgaan) en uit daarbij zijn eigen enthousiasme. Mensen kunnen zich melden bij het bestuur of bij de medewerkers van het pensioenbureau.

9. Verantwoordingsorgaan

De heer Weening geeft een toelichting op de werkzaamheden en taken van het Verantwoordingsorgaan en wat zij vinden van het beleid van het bestuur. De heer Weening zit namens de actieve medewerkers in het Verantwoordingsorgaan.

Wat doet het Verantwoordingsorgaan?

Het bestuur is wettelijk verplicht om verantwoording af te leggen aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop dat is uitgevoerd.

De belangrijkste aspecten waar naar gekeken wordt zijn de evenwichtigheid van het gevoerde beleid. Evenwichtig in de zin van wat het doet voor de actieven, gepensioneerden en niet-actieve deelnemers.

Het oordeel van het verantwoordingsorgaan wordt vastgelegd in een verslag en wordt opgenomen in het jaarverslag van het pensioenfonds. Het bestuur geeft vervolgens een reactie op het verslag.

Het VO kan gevraagd en ongevraagd adviezen geven over het beleid.

De huidige samenstelling van het Verantwoordingsorgaan (VO):

Namens de gepensioneerden:

- De heer Van der Zeeuw
- De heer Van Rijn

Namens de Actieven

- De heer Van Deemter
- De heer Weening

Namens de werkgever:

- Mevrouw Keijzer
- De heer Hoogenraad

Jaarverslag van het VO over 2017

- Professionalisering van het VO door opleidingen te volgen. Daarmee is het VO een volwaardig sparring partner.
- Het VO heeft regelmatig overleg met elkaar, het bestuur, de visitatiecommissie, de externe accountant en de certificerend actuaris.
- Het VO heeft een digitaal archief aangelegd in een E-Tol omgeving

Oordeel:

- Het VO is positief over het gevoerde beleid
- Wat kan beter?
 - o Snelheid van informeren
 - o Statuten zijn gewijzigd door het bestuur zonder raadpleging van het VO. Het VO heeft geen adviesrecht maar stelt informatie wel op prijs. Het bestuur heeft toegezegd het VO voortaan van te voren te informeren.
 - o De herbenoemingsprocedure van zittende leden van het bestuur en VO is niet helemaal duidelijk. Het bestuur zal dat verduidelijken.
- Goede punten
 - o Portefeuille is iets aangepast ahv de ALM studie
 - o Tender pensioenuitvoerder
 - o Workshop Missie, Visie en strategie met alle stakeholders
 - o Het rente-afdeckingsbeleid

Vooruitblik 2018

- Het VO gaat meewerken aan de wijziging van het interne toezicht van een Visitatiecommissie naar Raad van Toezicht (RvT). Dit is bepaald vanuit de wet, pensioenfonds met een vermogen van meer dan 1 mrd. moeten per oktober 2019 een RvT instellen.
- Vinger aan de pols houden in de ophanden zijnde aanpassingen van het pensioenstelsel
- Verdere kennisontwikkeling leden VO.
- In 2018 wordt er ook weer veelvuldig overlegd.

Samenvattend:

- Verbeterde communicatie tussen bestuur en VO.
- Bestuur is gedegen bezig en heeft zich verzekerd van goede ondersteuning.
- Stijgende dekkingsgraad.

10. Rondvraag

- Het vorige kabinet Rutte heeft pensioenfondsen verzocht te investeren in de kennisindustrie. Ziet het pensioenfonds kans om te gaan investeren in het HTSP?
Antwoord: Het Pensioenfonds heeft er voor gekozen om het vermogen te beleggen via twee professionele organisaties: NNIP en BlackRock. Zij kunnen in innovatieve projecten investeren. Het pensioenfonds doet dat echter niet direct. Risico's worden door de vermogensbeheerders gespreid (ook over de landen).
De vragensteller vraagt of het bestuur er over na kan denken?
Antwoord: Zoals gezegd belegt het pensioenfonds niet direct in dit soort projecten. Wellicht kan de beleggingsadviescommissie een tip geven aan de vermogensbeheerders. Kanttekening blijft dat dit soort beleggingen relatief klein zijn met relatief hoge kosten en een hoog risico. Verder zijn dit soort beleggingen illiquide, je kunt ze slecht verkopen aan anderen. In- en uitstappen is omslachtig. Een pensioenfonds met een actief beleid via vermogensbeheerders kan geen invloed uitoefenen op directe beleggingen.
- Waarom zou ik waardeoverdracht moeten doen richting het Thales Pensioenfonds?
Antwoord: Waardeoverdracht is altijd een persoonlijke kwestie. Een generiek antwoord is niet mogelijk. Argumenten kunnen zijn:
 - o Het is overzichtelijk
 - o We zijn een relatief veilig fonds
 - o Weinig kans op afstempeling op korte termijn
 - o Regelmatige informatievoorziening door het Thales pensioenfondsOverleg met een medewerker van het Pensioenbureau is altijd mogelijk. Het blijft een individueel besluit.
- Vraag over sheet 15, de kosten van de beleggingen. Waar bestaan de kosten precies uit en wat wordt er aan gedaan om de kosten te verlagen.
Antwoord: De kosten bestaan uit:
 - o Transactiekosten om in andere activa te beleggen.
 - o Beheerkosten van de organisatie die de administratie verzorgt en rapporteert naar de toezichthouders.
 - o Beloningen van de mensen bij BlackRock en NNIP.Er is regelmatig overleg met de vermogensbeheerders hierover. In 2017 is er bijvoorbeeld een groot gedeelte van de portefeuille omgezet. Normaal gesproken wordt daar een standaard fee voor in rekening gebracht. Wat er onderhandeld is, is dat er een specifieke prijs voor is bedongen. Dat is een voorbeeld van hoe de kosten in de hand worden gehouden. Het blijft een grote kostenpost, 9 mln. Zeker ten opzichte van de premie die binnenkomt, ca 25 mln. Maar 0,67% is ten opzichte van andere fondsen een heel redelijk percentage.
- Vraag: Hoe gaat het pensioenfonds kritisch om met de wijzigingen in de pensioenen die er aan zitten te komen? Is er een partij die ons behartigt, of kunnen we ergens bij aansluiten? Hoe laten we onze stem horen?
Antwoord: Het pensioenfonds is lid van de Pensioenfederatie, net zoals alle andere pensioenfondsen. Via dat kanaal wordt er invloed uitgeoefend. Onze adviseurs houden ons op de hoogte van alle potentiële veranderingen. Het beleid van het bestuur is om te volgen wat er aan veranderingen aan zit te komen, daarover wordt gesproken en er wordt nagedacht over een eventuele reactie. De invloed van ons pensioenfonds is niet heel groot, maar er wordt door partijen wel geluisterd indien we van ons laten horen. Vele proefballonnetjes die door de overheid zijn opgelaten zijn ook al weer verdwenen. Door onder meer de stijging van de marktrente wordt de kritiek op het huidige pensioenstelsel minder. Er staan wel dingen te gebeuren, maar zo grondig als het er een paar jaar geleden uitzag zal het waarschijnlijk niet gaan worden. Dus het bestuur volgt het op de voet, maar is ook rationeel in het voorbereiden van reacties.

- Vraag: Aansluiten bij een groter pensioenfonds zou betekenen dat er een deel van de 1,3 mln. kan worden bespaard. Misschien wel de helft of driekwart. Of wellicht is het laten aansluiten van kleinere fondsen bij ons fonds een optie. Zijn dat initiatieven die worden overwogen?
 Antwoord: Er zijn initiatieven zoals het Algemeen Pensioenfonds (APF's). Redenen van dit soort initiatieven zijn vaak de hoge kosten, te weinig animo voor een bestuur of VO. Verschillende bestuursleden hebben wel eens meegedaan in dat soort gesprekken en diverse verhalen aangehoord. Er zijn twee problemen. Ten eerste is ons fonds gedispenseerd van PME. We moeten minimaal het zelfde aanbieden op regelniveau. Beter kost altijd meer geld. Ten tweede zijn we gesteld op onze eigen identiteit. Binnen een APF kun je wel ringfencing toepassen, met bijvoorbeeld eigen vermogen en eigen premie-inkomsten. Maar anderen beslissen mee over bijvoorbeeld de regeling of welke adviseurs en vermogensbeheerders in dienst worden genomen. Het heeft nog niet geleid tot de perfecte match. In de praktijk blijkt het vaak te worden toegepast als er geen mogelijkheden zijn het eigen fonds voort te zetten. Dan kun je aansluiten bij een APF, kan de regeling worden ingebracht worden bij een verzekeraar of kun je de overgaan naar het fonds waar het van gedispenseerd is. Dat zijn de alternatieven. Voor ons fonds met onze grootte, met het enthousiasme van bestuur en VO en een kostenniveau wat op de benchmark zit is er met de stakeholders afgelopen jaar geconcludeerd dat er voor ons geen aanleiding is om onderdeel te worden van een groter geheel.

- Vraag: In het jaarverslag staat dat een aantal beleggingen van dubbel A veranderd is in dubbel B bedrijven. En op blz. 5 van het jaarverslag staat dat de vereiste dekkinggraad op basis van werkelijke en strategische beleggingsmix van 119% naar 124% gegaan. Wat houdt dat precies in?
 Antwoord: Er is een aanpassing geweest in de strategische beleggingsmix naar aanleiding van de ALM studie. Daarin zit overall een fractionele toename van het risico en daarmee een toename van de vereiste dekkinggraad. Binnen vastrentende waarden is er wel iets meer risico genomen. Omdat met name het rendement van euro staatsobligaties op dit moment nul of negatief is, is er wat minder gealloceerd naar staatsobligaties en wat meer naar credits. Dollars gedenomineerde credits zijn toegevoegd. Dat leidt tot de verandering in creditrating.
 Het andere punt betreft het renteafdekkingsbeleid. De wijziging van de rentehedge van 70% naar 60%, dat leidt er toe dat er wat meer renterisico openstaat. Vandaar de toename van vereist eigen vermogen van 119 naar 124%.

11. Sluiting

De vergadering wordt afgesloten om 15.30 uur. De heer De Bruijn merkt op dat hij vergeten was te zeggen dat de presentatie ook in het Engels beschikbaar is.